

บทที่ 8

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2411-2538

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์โดยอาศัยข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์บุคคลเป็นหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจเอกสารประมาณ 140 เล่ม และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน นักวิชาการจำนวน 17 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้อาณาวิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์ แล้วนำมาวิเคราะห์ความถูกต้องเที่ยงตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเรียบเรียงและนำเสนอในแบบพรรณนาความตามลำดับเหตุการณ์จากอดีตถึงปัจจุบัน

สรุปผล

การศึกษาพัฒนาการของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยตั้งแต่พุทธศักราช 2411 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2538) ทำให้ทราบถึงสภาพและพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงมาเป็นระยะๆ และพบว่า หลักสูตรแต่ละฉบับนั้นมีตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรที่แตกต่างกันตามยุคตามสมัยจนทำให้มีองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พุทธศักราช 2411-2474)

หลักสูตรแรกที่ได้ศึกษา คือ หลักสูตรของโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอฯ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ ในรัชกาลที่ 5 ซึ่งจัดสำหรับกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ซึ่งได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กเร่ร่อน ที่เข้ามาอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้ โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเป็นผู้พัฒนาขึ้น หลักสูตรดังกล่าวเป็นแนวทางที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ได้ยึดปรัชญาการศึกษาเพื่อชีวิตเป็นสำคัญ เพราะวิชาที่กำหนดให้เด็กได้เรียน ได้ศึกษาทั้ง 10 วิชา คือให้อ่านออกเขียนได้ ให้คิดเลขเป็น ให้รู้จักรักษาอริยาบท ให้หุงข้าวต้มแกงเป็น ให้เย็บผ้าเป็น ให้ขึ้นต้นไม้เป็น ให้ว่ายน้ำเป็น ให้ปลูกกระท่อมที่อยู่เป็น ให้รู้จักปลูกต้นไม้ และรู้จักเลี้ยงสัตว์ เหล่านี้ล้วนเป็นวิชาที่ช่วยให้เด็กสามารถยังชีพและอยู่รอดได้ในสังคมที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติและเกษตรกรรม หลักสูตรจึงมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม

และเศรษฐกิจเป็นสำคัญเด็กที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียนเด็กแห่งนี้ได้รับการอบรมดูแล ตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมาจนถึงวัย 11 ปี สำหรับเด็กหญิง และวัย 13 ปี สำหรับเด็กชาย จึงออกจากโรงเรียนเด็กไปประกอบอาชีพได้ เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เล็ก และได้รับการฝึกฝนวิชาเหล่านี้ตามสภาพความพร้อมของแต่ละคน และความพร้อมนี้ย่อมรวมถึงเด็กที่อยู่ในวัย 0-6 ขวบด้วย ปัจจัยที่สอดคล้องกับหลักสูตรนี้จึงมีเรื่องของพัฒนาการเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งปัจจัยจากความเป็นนักการศึกษา พระปรีชาญาณ และความสามารถของสมเด็จพระยาเจ้าบรมราชานุภาพผู้คิดหลักสูตร กอรปกับองค์พระประมุขของชาติในขณะนั้น คือพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงนิยมในการศึกษาก็ทรงสนับสนุน และยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนราชกุมารราชกุมารีขึ้นมาในรัชสมัยของพระองค์ ทำให้การศึกษาเริ่มมีแบบแผนมากขึ้น หลักสูตรในโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้ได้ยึดแนวหลักสูตรแบบ “ ไตรภาค ” คือเน้นการอ่านเขียน เรียงเลข เป็นหลัก และรูปแบบหลักสูตรเช่นนี้ยังใช้ในโรงเรียนปฐมวัยทั่วไป อันได้แก่ โรงเรียนคินเดอร์การ์เด้น หรือ โรงเรียนนุรพบท และโรงเรียน ก ข นโม ซึ่งหลักการหรือแนวคิดนี้ปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิมแล้ว ปรัชญาการศึกษาแบบไตรภาคจึงอ้างอิงได้จากปัจจัยทางประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ

ในช่วงปลายยุคนี้ ได้เกิดแนวคิดหลักสูตรจากต่างประเทศเข้ามาในเมืองไทย คือหลักสูตรอนุบาลตามปรัชญาของเฟรเดอริคและมอนเตสซอร์รี่ที่ได้มีการนำมาใช้ในโรงเรียนอนุบาลของเอกชนเป็นครั้งแรก คือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนราชินี และโรงเรียนมาแตร์เดอี ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยตามแนวนี้นี้ ยังได้แพร่มาถึงหลักสูตรอนุบาลของรัฐที่เปิดในยุคต่อมาด้วย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พุทธศักราช 2475-2538)

ใน พ.ศ. 2483 มีการเปิดโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลขึ้นเป็นแห่งแรก คือ โรงเรียนละอออุทิศ ได้เกิดหลักสูตรอนุบาลละอออุทิศขึ้นมาและหลักสูตรฉบับนี้ก็ได้อาศัยปรัชญาการสอนแบบเตรียมความพร้อมตามแนวของเฟรเดอริคและมอนเตสซอร์รี่ แยกเนื้อหาเป็นรายวิชา ได้แก่ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม การเล่น ฝึกเชาวน์ ภาษาไทย เลขคณิต ความรู้เรื่องเมืองไทยและความรู้ทั่วไป วาดเขียนและการฝีมือ ขับร้อง สุขศึกษา การเล่นและการทำสวน หลักสูตรนี้ได้นำไปใช้อย่างแพร่หลายในการเปิดขยายอนุบาลของรัฐสู่ภูมิภาคจนถึงพ.ศ. 2495 ประเทศไทยได้มีหลักสูตรเด็กเล็กเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรูปของคู่มือครู หลักสูตร เด็กเล็กนี้ได้ยึดปรัชญาเพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กเช่นเดียวกับหลักสูตรอนุบาล ต่างเพียงการจัดรายวิชาเท่านั้นคือหลักสูตรเด็กเล็กให้เด็กเรียน 7 หมวดวิชา ได้แก่ สังคมศึกษา ภาษาไทย เลขคณิต

ธรรมชาติศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา ขั้วร้องและดนตรี วาดเขียนและการฝีมือ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเน้นเนื้อหาวิชาไม่น้อยไปกว่าหลักสูตร ฉบับพ.ศ.2483 เท่าใดนัก หลังจากนั้นเพียง 1 ปี คือใน พ.ศ. 2496 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอนุบาล พ.ศ. 2483 โดยการตัดทอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้น้อยลงและได้เพิ่มการจัดกิจกรรมเข้าไปแทนที่ พ.ศ.2503 มีการปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลเสียใหม่ ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติ มีการจัดแบ่งเนื้อหาที่เด็กต้องเรียนเป็น 7 วิชา ในลักษณะ “ประสบการณ์” ได้แก่ ประสบการณ์ทางเลขคณิต ทางสังคมศึกษา ทางธรรมชาติศึกษา ทางพละนันทรมัย ทางภาษาไทย ทางขั้วร้องและดนตรี ครั้นถึง พ.ศ. 2518 ซึ่งสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลให้มีลักษณะที่เน้นกิจกรรมมากขึ้น โดยยังคงแบ่งเนื้อหาเป็น 7 วิชาเช่นเดิมแต่ใช้คำว่า “กิจกรรมและประสบการณ์” นำหน้ารายวิชา หลักสูตรฉบับนี้ได้นำเรื่องของพัฒนาการเข้ามาเป็นจุดมุ่งหมายและเป็นหลักการจัดกิจกรรมอย่างเด่นชัด ตลอดจนมีแนวการวัดผลที่ชัดเจนและเป็นหลักวิชาขึ้นถึง พ.ศ. 2522 หลักสูตรก็ได้รับการปรับปรุงอีก เพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2522 หลักสูตรฉบับนี้ แยกเนื้อหาเป็นเพียง 4 กลุ่มประสบการณ์ คือ เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย เตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ และเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมและกำหนดแนวการวัดผลให้ชัดเจนขึ้นอีก จนถึง พ.ศ.2527 จึงได้มีการปรับแผนการจัดประสบการณ์เสียใหม่ โดยการบูรณาการหน่วยการสอน และกำหนดกิจกรรมหลักไว้ ได้นำออกใช้ใน พ.ศ. 2529 และมีการปรับปรุงครั้งล่าสุดอีกใน พ.ศ. 2534 โดยมีประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การกำหนดจุดมุ่งหมายด้านต่าง ๆ โดยนำพัฒนาการในแต่ละวัยมาเป็นตัวกำหนด และยังได้เพิ่มหน่วยการสอนทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อเน้นทักษะการคิดและการแก้ปัญหาให้กับเด็กมากขึ้น

ด้านการพัฒนาหลักสูตรเด็กเล็กนั้น ใน พ.ศ. 2524 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเด็กเล็กฉบับเดิม ซึ่งใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2495 โดยตัดทอนวิชาต่าง ๆ ให้เหลือเพียง 4 กลุ่มประสบการณ์ คล้ายหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2522 และมีแนวการวัดผลคล้ายคลึงกัน หลักสูตรเด็กเล็กนี้ได้รับการปรับปรุงเสียใหม่ใน พ.ศ. 2526 อันเป็นการนำเอาผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษามาใช้โดยเน้นความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนและการบูรณาการหน่วยการสอนเข้ามาในหลักสูตร และใน พ.ศ. 2528 ตามลำดับ โดยได้นำการจัดกิจกรรมพื้นฐาน 6 กิจกรรมหลัก บูรณาการกับหน่วยการสอนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งยังคงไว้เช่นเดิม จนถึง พ.ศ. 2531 จึงมีการปรับปรุงให้ทันสมัยยิ่งขึ้นจนสำเร็จใน พ.ศ. 2533 จึงนำออกใช้ โดยการนำเอาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และหน่วยการสอนทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เข้าไปในหลักสูตร พร้อมทั้งการนำพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย แต่ละด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มาเป็น

วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาและประเมินผล ตามหลักปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่ถูกต้อง ยิ่งขึ้นเช่นเดียวกับหลักสูตรอนุบาลศึกษา

ปัจจัยสำคัญแห่งความเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง กล่าวคือ มีการกำหนดแนวนโยบายการศึกษาปฐมวัยในแผนการศึกษาชาติ จากแผนการศึกษาชาติจะลงไปสู่ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และไปสู่หลักสูตรในที่สุด 2) แนวคิดจากปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่ได้แพร่เข้ามา ที่ทำให้หลักสูตรอนุบาลหรือหลักสูตรเด็กเล็ก เริ่มเปลี่ยนจากหลักสูตร “ไตรภาค” ไปสู่หลักสูตร “เตรียมความพร้อม” จนถึงหลักสูตรอนุบาลฉบับปัจจุบัน ทำให้ปรัชญาการเตรียมความพร้อมยิ่งเด่นชัดขึ้น 3) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนจนถึงพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และข่าวสารข้อมูลจากโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรได้นำมาเป็นปัจจัยแห่งการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
โรงเรียนเด็ก	<p>ปรัชญา เด็กควรได้รับการศึกษาและฝึกหัดการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิต</p> <p>เป้าหมาย เด็กต้องมีโอกาสตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัย 11 ปี (สำหรับหญิง) และ 13 ปี (สำหรับชาย) ได้มีความรู้ความสามารถออกไปประกอบอาชีพได้</p> <p>วัตถุประสงค์ เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นคนดีและเลี้ยงชีพได้โดยไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม</p> <p>เนื้อหา ไตรภาค (อ่าน-เขียน-เลข), งานเกษตร(ปลูกพืช,เลี้ยงสัตว์), งานช่าง (ปลูกสร้างบ้าน), งานทั่วไป(ว่ายน้ำ,ขึ้นต้นไม้,การรักษาตัวเอง),</p> <p>คอกสร้อยคำสอน</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดเป็นเวลาทำกิจกรรมสำหรับเด็กแต่ละกลุ่ม เช่น เวลากิน เวลานอน เวลาเล่น โดยที่เลี้ยงนางนมคอยดูแล</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน</p> <p>การเรียน การเล่น ปฏิบัติกิจกรรม ฝึกความรับผิดชอบในงานตามความพร้อมของแต่ละคน</p> <p>สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ อุปกรณ์การเรียนเขียนอ่าน สิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ถูกสุขลักษณะ สะอาด เรียบร้อย เป็นระเบียบ ร่มรื่น สวยงาม มีระเบียบ</p> <p>การวัดและประเมินผล ไม่มีการกำหนดไว้</p>	<p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเมืองการปกครอง</p> <p>- พื้นฐานทางจิตวิทยา สังคมและการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางประวัติศาสตร์, การเมือง, การปกครอง</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยาและการศึกษา</p>	<p>-แนวคิดของพระเจ้าอัครชายาเธอฯ</p> <p>-ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม</p> <p>-ความต้องการพนักงานของรัฐ ซึ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้</p> <p>-ความต้องการพนักงานของรัฐ ซึ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้</p> <p>-อบรมปมนิสัยให้รู้ระเบียบและจัดเวลาให้เป็น</p> <p>-คล้ายกับการฝึกสอนเด็กในอดีต</p> <p>-ความพร้อมด้านงบประมาณและการลงทุนเอื้อต่อการจัดมาก</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตร โรงเรียน ราชกุมาร ราชกุมารี	<p>ปรัชญา_ การเรียนปนเล่น และการเรียนรู้ ไตรภาค</p> <p>เป้าหมาย ให้การศึกษาแก่พระราชโอรส, พระราชธิดาและบุตรหลานในพระบรม วงศานุวงศ์ที่ยังเยาว์</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ไตรภาคและเตรียมให้พร้อมที่จะรับการ ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น</p> <p>เนื้อหา_ วิชาหนังสือ (การอ่าน-เขียน) ด้วยแบบเรียนเร็ว, มูลบทบรรพกิจ, วาทนิตนกร, อักษรประโยค, สงโยค พิธาน, เรียงความ, จดหมาย)</p> <p>วิชาเลข(บวก ลบ คูณ ทหาร)</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดเป็น เวลาเรียน 3 ชั่วโมงต่อวัน</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน เรียนปนเล่น,อ่าน-เขียน</p> <p>สื่อการเรียนการสอน หนังสือ กระดาน ชนวน ดินสอหิน ดินสอคำ สมุด โต๊ะเก้าอี้ กระโถน กระดิ่ง แปรงสำหรับกวาด การจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในเขตพระ บรมราชวัง จึงมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม</p> <p>การวัดและประเมินผล ไม่มีการสอบ อาศัยเลื่อนชั้น จากการพิจารณาความก้าวหน้า หน้าของผู้เรียนและความเหมาะสม</p>	<p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการ ศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา อบรมแบบดั้งเดิม สภาพสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของราชวงศ์</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา สังคม ประเพณี</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา, สังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา</p>	<p>-เริ่มนำแนวคิด เรียนปนเล่นเข้า มา</p> <p>-เป็นการศึกษา เฉพาะกลุ่ม</p> <p>-ใช้เวลาเรียน เป็นช่วง ๆ ไม่ ยาวนานนัก</p> <p>-มีการใช้แบบ เรียนและสมุด, ดินสอ</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
มูลสามัญ สำหรับ สามัญชน	<p>ปรัชญา ให้บุตรหลานของราษฎรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง</p> <p>เป้าหมาย จัดการศึกษาให้แก่กุลบุตร กุลธิดาของราษฎรทั้งในหัวเมืองและตำบล บ้านนอก</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ไตรภาค</p> <p>เนื้อหา ธรรม อ่าน เขียน แต่งข้อความ ไวยากรณ์ เลขวิธี ขับร้อง</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมของท้องถิ่น</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน อ่านเขียน, ปฏิบัติ</p> <p>สื่อการเรียนการสอน บทสวดมนต์ต่าง ๆ ดินสอ หมึก สมุด กระดาษขนวน ดินสอดิน กระดาษ ลูกคิด เงิน เครื่องชั่ง แบบเรียนหลวง</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม สถานที่เรียนคือ วัดวาอารามต่าง ๆ ตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น</p> <p>การวัดและประเมินผล สอบไล่ประโยค มูลศึกษา</p>	<p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง การศึกษา และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง การศึกษา และสังคม</p> <p>พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิมและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีการศึกษาและเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิมและสังคม</p>	<p>-มีความต้องการบุคคลเข้ารับราชการ บุคคลเข้ารับราชการเพื่อปรับปรุงและปฏิรูปบ้านเมือง</p> <p>-เน้นให้เกิดการแพร่ขยายทางการศึกษา</p> <p>-เด็กที่เรียนในวัด จะได้เรียนเกี่ยวกับธรรมะด้วย</p> <p>ภายหลังได้เพิ่ม การเตรียมความพร้อมเข้ามาด้วย</p> <p>-ให้อิสระแก่ครูผู้สอนทั้งในการกำหนดวิชา บางวิชา กำหนดเวลาเรียนและกิจกรรมการเรียน</p> <p>-เริ่มใช้แบบเรียนหลวงแทน มูลบทบรรพกิจ</p> <p>-ไม่มีการกำหนดรูปแบบของสภาพแวดล้อม เพราะอยู่ตามโรงเรียนหรือวัด</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
<p>อนุบาลโรงเรียน ราษฎร์ -วัฒนาวิทยา ลัย -ราชินี -มาแตร์ เดอี</p>	ปรัชญา เตรียมความพร้อมตามแนวของ เฟรเดอเบลและมอนเตสซอรี	-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา	-เริ่มต้นตามแนว สากล
	เป้าหมาย เด็กวัยก่อนประถมศึกษาได้รับ การเตรียมความพร้อมตามแนวสากล	-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม	-เน้นกลุ่มเด็ก ก่อนวัยเรียน ไม่ เจาะจงอายุนัก
	วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้รับการเตรียม ความพร้อม	-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม	
	เนื้อหา เรียนด้วยของเล่นมอนเตส- ซอรีและเฟรเดอเบล วิธีการปฏิบัติตนช่วย เหลือตนเอง	-พื้นฐานทางจิตวิทยา และสังคม	-อนุบาลราชินี เน้นในเนื้อหาที่ เป็นเอกลักษณ์ ไทย
	ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ได้กล่าวถึง รายละเอียด		-อนุบาลราชินี กำหนดเพียงกิจ กรรมในรอบ สัปดาห์
	กิจกรรมการเรียนการสอน การเล่น, ทำกิจกรรม, เคลื่อนไหว, ร้องเพลง (สำหรับโรงเรียนราชินีจะเพิ่มกิจกรรม เกี่ยวกับนาฏศิลป์, ขับเพลงและการฝีมือ แบบไทย)	-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม วัฒนธรรม	-ไม่เน้นอ่าน เขียนหรือ วิชาการ
	สื่อการเรียนการสอน เครื่องเล่น เฟรเดอเบล เครื่องเล่นมอนเตสซอรี เกม นิทาน ฯลฯ	-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ จิตวิทยา การศึกษาและ สังคม	
การจัดสภาพแวดล้อม จัดตามแนวทาง ของการจัดอนุบาลศึกษา	-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา สังคมและ เศรษฐกิจ		
การวัดและประเมินผล ไม่มีกา วัดประเมินผล			

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
อนุบาลฉบับ แรกของรัฐ (พ.ศ.2483)	<p>ปรัชญา เตรียมความพร้อมตามแนวของ เฟรเดอเบลและมอนเตสซอรี</p> <p>เป้าหมาย เด็กวัย 3 1/2-5 1/2 ขวบ ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างถูกต้อง ตามหลักการ</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กปฐมวัยได้รับการ เตรียมความพร้อม</p> <p>เนื้อหา กำหนดเป็น 9 วิชา คือ หน้าที่ พลเมืองและศีลธรรม การเล่นฝึกเชาวน์ ภาษาไทย เลขคณิต ความรู้เรื่องเมืองไทย และความรู้ทั่วไป วาดเขียนและการฝีมือ ขับร้อง สุขศึกษา การเล่นและการทำสวน</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดกิจ กรรมต่าง ๆ ไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมการเรียนการสอน การเรียน ปนเล่น การเล่นเกม การทำกิจกรรม การ เคลื่อนไหวและจังหวะ การฝึกประสาท สัมผัส การฝึกอ่านเขียน การทำกิจกรรม ศิลปะ การเล่านิทาน การแสดงละคร สื่อการเรียนการสอน เครื่องเล่น ของเฟรเดอเบล เครื่องเล่นมอนเตสซอรี ของจริง ภาพ สัญลักษณ์ต่าง ๆ นิทาน เพลง เกม ฯลฯ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม จัดตามแนวคิด ทางการอนุบาลศึกษา</p> <p>การวัดและประเมินผล ประเมินการ เดือนขึ้นจากเวลาเรียน การสังเกตของครู และการปฏิบัติงานของเด็ก</p>	<p>-พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง จิตวิทยา การศึกษาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม การศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม การศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม ปรัชญาการ ศึกษา จิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ จิตวิทยา การศึกษาและ สังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา สังคมและ เศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p>	<p>-เริ่มใช้ใน โรงเรียนอนุบาล ละอออุทิศตาม นโยบายของรัฐ</p> <p>-ในแต่ละสัปดาห์ เด็กได้เรียนภาษา ไทยและการเล่น การทำสวนมาก</p> <p>-ประกอบด้วย การเตรียมความ พร้อมที่เน้นวิชา การ</p> <p>-ได้รับการ สนับสนุนจาก รัฐบาล</p> <p>-ตัดสินใจจากเวลา เรียนคล้ายระดับ ประถม</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรเด็ก เล็ก(พ.ศ. 2495)	<p>ปรัชญา การเตรียมความพร้อม</p> <p>เป้าหมาย เด็กวัย 5-7 ปีได้รับการเตรียมความพร้อม</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนชั้นประถมศึกษา</p> <p>เนื้อหา แบ่งเป็น 7 หมวดวิชา คือ สังคมศึกษา(หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์) ภาษาไทย เลขคณิต ธรรมชาติศึกษา วาดเขียนและการฝีมือ ขับร้องและดนตรี สุขศึกษา และพลศึกษา</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดไว้</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนปนเล่นและการปฏิบัติโครงการ (Play way and Project method) การสนทนาอภิปราย ปฏิบัติการทดลอง ทักษะการร้องเพลง เล่นละคร บทบาทสมมติ</p> <p>สื่อการเรียนการสอน เน้นสื่อของจริง ใกล้เคียง สื่อจากเศษวัสดุ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่มีการกำหนดไว้</p> <p>การวัดและประเมินผล ไม่มีการกำหนดไว้</p>	<p>-พื้นฐานทาง จิตวิทยา การศึกษาและสังคมและแรงผลักดันจาก UNESCO</p> <p>-พื้นฐานทาง จิตวิทยา การศึกษาและสังคมและแรงผลักดันจาก UNESCO</p> <p>-พื้นฐานทาง จิตวิทยา การศึกษาและสังคมและแรงผลักดันจาก UNESCO</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาแบบดั้งเดิม(แบบเน้นเนื้อหา)</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาและ จิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p>	<p>-เป็นความพยายามในการปรับปรุงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถม</p> <p>-เน้นเนื้อหามาก</p> <p>-เป็นการจัดในโรงเรียนประถมศึกษาจึงยังไม่อาจกำหนดสภาพไว้ได้มากนัก</p>

ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
<p>ประมวลการ สอนในฐานะ หลักสูตรอนุบาล ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2496)</p>	<p>ปรัชญา เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์</p> <p>เป้าหมาย พัฒนาเด็กวัย 3-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการเรียนชั้นประถมศึกษา</p> <p>เนื้อหา แบ่งเป็น 9 วิชา คือ สังคมศึกษา ภาษาไทย เลขคณิต ธรรมชาติศึกษา ขับร้องและแสดงท่าตามจังหวะ สุขศึกษา การเล่น ฝึกประสาท ศิลปะ</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ปรากฏ</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน เพิ่มกิจกรรมต่างๆให้มากขึ้น</p> <p>สื่อการเรียนการสอน คงเดิม</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม คงเดิม</p> <p>การวัดและประเมินผล กำหนดให้มีการทดสอบในช่วงปลายภาคเรียน</p>	<p>-พื้นฐานทาง จิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-นำปรัชญาการศึกษา และ จิตวิทยามาเป็น แนวการปฏิบัติมากขึ้น</p> <p>-พื้นฐานทางสังคมและ เศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และ จิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา เศรษฐกิจและสังคม</p>	<p>-เนื่องจากหลักสูตรฉบับนี้ ปรับปรุงมาจาก ฉบับเดิม(พ.ศ. 2483) ดังนั้นองค์ประกอบด้าน ต่างๆยังคงเดิม เพียงแต่ลดเนื้อหาวิชาต่าง ๆลง และเพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล (พ.ศ.2503)	<p>ปรัชญา การศึกษาอนุบาลควรสอดคล้องกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา</p> <p>เป้าหมาย จัดบริการสำหรับเด็ก 3-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ อบรมและให้การศึกษาให้เด็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา</p> <p>เนื้อหา แบ่งเป็น 7 วิชา ได้แก่ ประสพการณ์ทางภาษาไทย ประสพการณ์ทางเลขคณิต ประสพการณ์ทางพละนามัย ประสพการณ์ทางธรรมชาติศึกษา ประสพการณ์ทางสังคมศึกษา ประสพการณ์ทางขับร้องและดนตรี ประสพการณ์ทางศิลปะ</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน เสนอเป็นตัวอย่างหลายตัวอย่าง เพื่อให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียน</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน การอ่าน อ่านโคลง การเล่านิทาน ดูภาพ อภิปราย ทักษะศึกษา การเล่น การแสดงละคร เล่นหุ่น ศิลปะ</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ของเล่น ภาพ กลอน สุภาพ เกม วิทย์ สื่อศิลปะ ของจริง การจัดสภาพแวดล้อม เน้นความสะอาด เรียบร้อยสวยงาม ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การวัดความเจริญเติบโตของเด็กทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การแสดงออก และทัศนคติด้วยระเบียบวินัยหลาย ๆ ชนิด</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหา)จิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา สังคมและเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา และเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา เศรษฐกิจและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p>	<p>-ปรับเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา</p> <p>-มีแบบรายงานประจำตัวนักเรียน</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล (พ.ศ.2518)	<p>ปรัชญา การศึกษาอนุบาลควรสอดคล้องกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา</p> <p>เป้าหมาย จัดบริการสำหรับเด็ก 4-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้</p> <p>เนื้อหา แบ่งเป็น 7 วิชา เหมือนกับหลักสูตร พ.ศ. 2503 แต่มีคำว่า "ประสบการณ์และกิจกรรม" นำหน้าวิชา</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ของจริง เครื่องใช้ใกล้ตัว เพลง เกม บทบาทสมมติ ของเล่น หุ่นจำลอง ภาพ เศษวัสดุ เครื่องดนตรี-ศิลปะ ฯลฯ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต สทนหาตรวจผลงาน ข้อสอบปากเปล่า ข้อทดสอบ</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยาสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหา)และจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p>	<p>-ปรับปรุงจากหลักสูตรอนุบาล 2503</p> <p>-น่าจะคล้ายกับตารางกิจกรรมในหลักสูตรอื่นๆ</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

405

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล (พ.ศ.2522)	<p>ปรัชญา การศึกษาอนุบาลควรสอดคล้องกับการศึกษาในระดับประถมศึกษา</p> <p>เป้าหมาย บริการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก 4-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้</p> <p>เนื้อหา แบ่งเป็น 4 กลุ่มประสบการณ์คือ เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย เตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต สทนา ตรวจผลงาน ข้อสอบปากเปล่า ใช้ข้อทดสอบ</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหา)</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา</p>	

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรเด็ก เล็กของกอง โภชนาการกรม อนามัย	<p>ปรัชญา เด็กควรได้รับการส่งเสริมด้านโภชนาการและการศึกษาอบรมอย่างถูกต้อง</p> <p>เป้าหมาย ให้บริการด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษาและการเตรียมความพร้อมแก่เด็กในกลุ่มอายุ 3 เดือน-5 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ แบ่งเบาภาระผู้ปกครองและให้เด็กได้มีภาวะโภชนาการที่ดี</p> <p>เนื้อหา เรื่องเกี่ยวกับการฝึกสุขนิสัยอนามัย ความสะอาดและเรื่องใกล้ตัว</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน มีการกำหนดไว้เช่นเดียวกับหลักสูตรอื่น ๆ</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน การเล่น ฟังนิทาน ฝึกปฏิบัติ ทักษะศึกษา ร้องเพลง อภิปราย สนทนา</p> <p>สื่อการเรียนการสอน เครื่องใช้ประจำตัวเด็ก เครื่องใช้ประจำศูนย์ เกม เพลงของจริง ฯลฯ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม</p>	-หลักสูตรนี้ได้อาศัยแนวทางหลักสูตรของกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหลัก

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตร เด็กเล็ก พ.ศ.2524	<p>ปรัชญา เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อม 4 ด้าน</p> <p>เป้าหมาย ให้การอบรมเลี้ยงดูแก่เด็กวัย 5-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ เตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อเตรียมเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป</p> <p>เนื้อหา 3 มวลประสบการณ์ คือ เตรียมสร้างเสริมทักษะ(ภาษาไทย, คณิตศาสตร์) เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน การใช้ข้อสอบปากเปล่า การใช้การทดสอบ</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาแบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหาวิชา)</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษาและจิตวิทยา</p>	

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรเด็ก เล็ก พ.ศ.2526	<p>ปรัชญา เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน</p> <p>เป้าหมาย จัดการศึกษาแก่เด็กก่อนเกณฑ์บังคับ</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการและมีค่านิยมที่ดีงาม</p> <p>เนื้อหา มี 3 มวลประสบการณ์ คือ เตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ เตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัยโดยบูรณาการเป็นหน่วยการสอน 30 หน่วย</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน มีการกำหนดไว้คล้ายกับรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>สื่อการเรียนรู้การสอน ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสารหลักสูตร</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p>	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหา วิชา)</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา และสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา</p>	<p>-ใช้ในท้องถิ่นที่มี ปัญหาทาง เศรษฐกิจและ ท้องถิ่นที่พูด ภาษาถิ่นมากกว่า ภาษาไทย</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรเด็ก เล็ก พ.ศ.2528	<p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต สนทนา ศึกษาผลงาน ใช้ข้อสอบปากเปล่า และทดสอบความสามารถด้านต่าง ๆ</p> <p>เนื่องจากหลักสูตรฉบับนี้ปรับปรุงมาจาก หลักสูตรเด็กเล็กฉบับ พ.ศ. 2526 องค์ ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรจึงคล้ายคลึง กัน แต่ได้เพิ่มประเด็นสำคัญ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มหลักการ 2. เพิ่มจุดมุ่งหมาย ด้านจริยธรรม และ ชีวิตที่มีความสุข 3. เพิ่มหน่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและภูมิ ประเทศ 4. ปรับชื่อกิจกรรมพื้นฐานบางกิจกรรม 5. คัดวิธีการประเมินโดยการทดสอบ ความสามารถด้านต่าง ๆ ออกไป 	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา มีอิทธิพลมากขึ้น</p>	<p>-ใช้ในท้องถิ่นที่มี ปัญหาทาง เศรษฐกิจและ ท้องถิ่นที่พูด ภาษาถิ่นมากกว่า ภาษาไทย</p>
หลักสูตรเด็ก เล็ก พ.ศ. 2531	<p>เป็นการปรับปรุงมาจากหลักสูตรเด็กเล็ก ฉบับเดิมแต่ได้นำความสามารถและ พัฒนาการในแต่ละวัยมาเป็นแนวทางการ จัดกิจกรรมและประเมินผลเพิ่มเติมเกี่ยว กับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยการสอนทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สภาพปัญหาในสังคม 2. ทักษะกระบวนการคิด การค้นคว้าหา คำตอบและเน้นการใช้คำถาม 	<p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา สังคม วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี</p>	

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล ละออดุทิศ	<p>ปรัชญา เตรียมความพร้อม</p> <p>เป้าหมาย เด็กอนุบาลวัย 3 - 6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน และมีสุนทรียะ</p> <p>เนื้อหา จัดเป็น 5 โครงการใหญ่ ซึ่งแบ่งเป็น 31 โครงการย่อย</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน คล้ายกับ ตารางกิจกรรมของหน่วยงานอื่น</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมสงบ และกิจกรรมเสริม</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ของเล่น ของจริง นิทาน เพลง เกม</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏรายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การประเมินผลโดยการสังเกตเป็นหลัก และอาจมีการทดสอบด้วยรูปภาพบ้างตามความเหมาะสม</p>	<p>-พื้นฐานทางปรัชญา การศึกษาจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา สังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา</p> <p>- พื้นฐานทางเศรษฐกิจ การศึกษา จิตวิทยา</p> <p>- พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p>	<p>- เป็นหลักสูตรที่ พัฒนาขึ้นมา สำหรับเด็กเฉพาะ กลุ่ม</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล พ.ศ. 2534	<p>ปรัชญา เติบโตพร้อม</p> <p>เป้าหมาย เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็ก วัย 4-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้รับการเตรียม ความพร้อมทั้ง 4 ด้านอย่างถูกต้อง</p> <p>เนื้อหา บูรณาการเป็นหน่วยการสอน</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน มาปรากฏ ในรายละเอียดของเอกสาร</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน บูรณาการ เข้าไปในหน่วยการสอน กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และในกิจวัตรประจำวัน</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ไม่ปรากฏใน รายละเอียดของเอกสาร</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏใน รายละเอียดของเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต สนทนา สัมภาษณ์หรือทดสอบปากเปล่า สะสมผลงาน ใช้แบบทดสอบที่เป็น รูปภาพ</p>	<p>-พื้นฐานทางทฤษฎีการ ศึกษา วิจัย จิตวิทยา เศรษฐกิจ สังคมและ แรงผลักดันจากองค์กร ระหว่างประเทศ</p> <p>- พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>- พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา สังคม วิทยา การและเทคโนโลยี</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยาและสังคม</p> <p>-พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา</p>	<p>-เพิ่มหน่วยที่ เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ ปัญหาสังคม ปัญหาสังคม -เพิ่มทักษะ กระบวนการคิด และการใช้คำถาม</p>

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรอนุบาล เอกชน	<p>ปรัชญา เตรียมความพร้อม</p> <p>เป้าหมาย พัฒนาเด็กวัย 3-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมและมีทักษะด้านการอ่านและการเขียน</p> <p>เนื้อหา บูรณาการเป็นหน่วยการสอน โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านต่างๆเป็นหลัก ในการจัดแนวประสบการณ์ประจำวัน</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดไว้คล้ายกับหลักสูตรทั่ว ๆ ไป</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการทำกิจกรรม เกม การเล่น บูรณาการผ่านกิจกรรมหลัก 6 ประเภทและกิจกรรมประจำวัน</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ของจริงจากธรรมชาติ ภาพต่างๆ โสตทัศนอุปกรณ์ของที่จัดทำขึ้น</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏในรายละเอียดของเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต การพูดคุย สทนทนารายบุคคล การสัมภาษณ์หรือทดสอบปากเปล่า ดูจากผลงานของเด็ก</p>	<p>-พื้นฐานทางสังคม การศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคมและการเมืองการปกครอง (แนวนโยบาย)</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม จิตวิทยา และการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>-พื้นฐานทางสังคม จิตวิทยา และการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p>	<p>เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นมา โดยเพิ่มจุดประสงค์ที่สำคัญให้เด็กได้อ่าน-เขียนมากขึ้น</p>

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรของเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย	<p>ปรัชญา เตรียมความพร้อม</p> <p>เป้าหมาย กลุ่มเด็กวัย 3-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้มีการพัฒนาทั้ง 4 ด้านอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้</p> <p>เนื้อหา บูรณาการหน่วยการสอนรวม 29 หน่วย</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดไว้คล้ายกับหลักสูตรทั่วไป</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน บูรณาการ การสอนด้วยกิจกรรมพื้นฐานประจำวัน 5 กิจกรรมกับหน่วยการสอน</p> <p>สื่อการเรียนการสอน เน้นการใช้ของจริง วัสดุพื้นบ้านในท้องถิ่นและสื่อประเภทวัสดุ</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม จัดมุมการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน</p> <p>การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกตเป็นหลัก</p>	<p>-พื้นฐานการศึกษาและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคมและการเมืองการปกครอง</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยาการศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางสังคมและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางสังคมและจิตวิทยา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยาและการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยาและการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยาและการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยาและการศึกษา</p>	<p>พัฒนาขึ้นจากความร่วมมือช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยมหิดลและมูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ ในประเทศไทย</p>

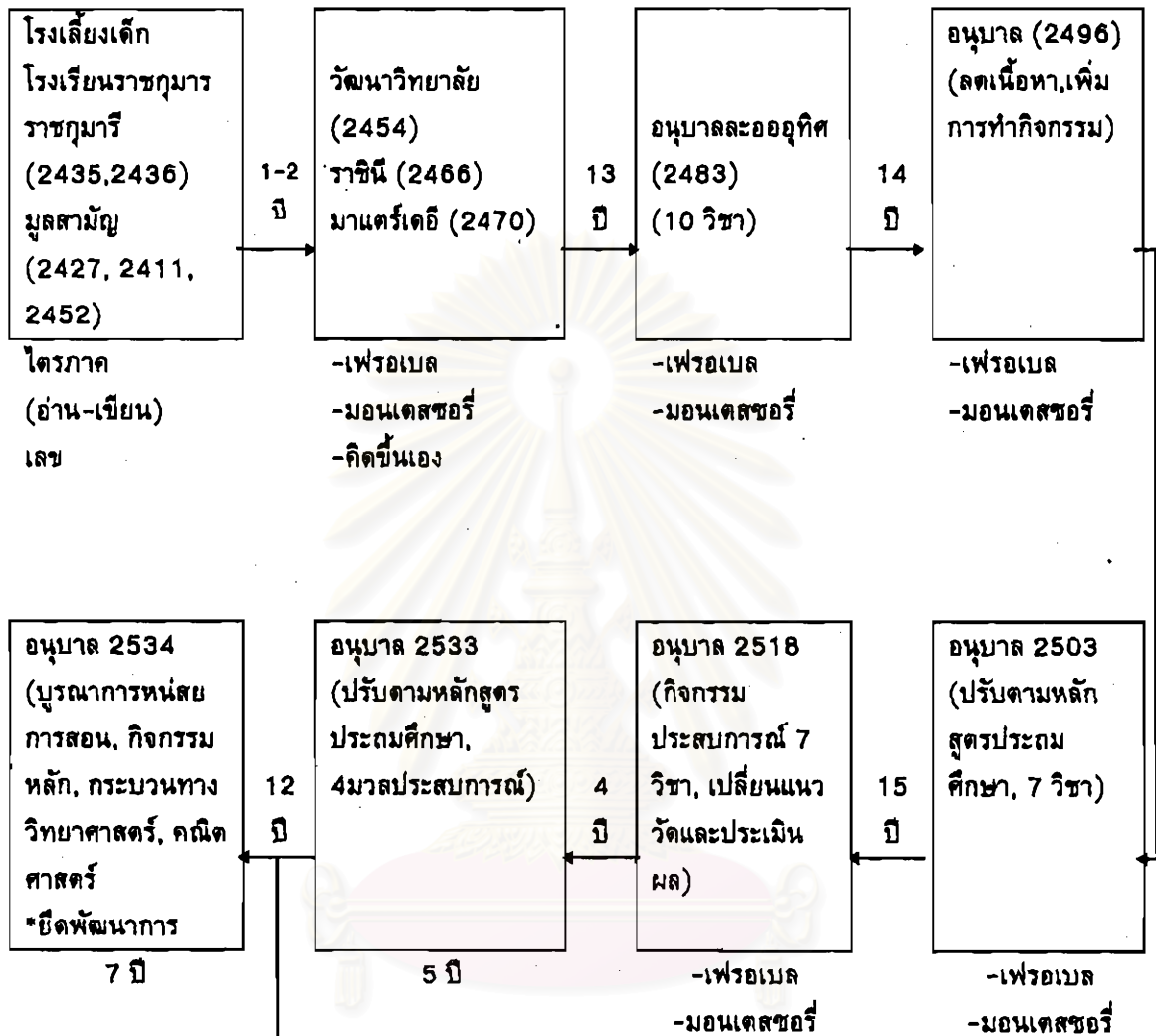
ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรเด็ก เล็กของกรมการ ศาสนา กระทรวงศึกษา ธิการ	ปรัชญา เด็กควรได้รับการเตรียมความ พร้อมควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม เป้าหมาย ให้บริการแก่เด็กก่อนประถม ศึกษา วัตถุประสงค์ ให้เด็กได้มีความพร้อม มี ทักษะที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาและให้ ดำรงชีวิตได้ดีโดยมีคุณธรรมและจริยธรรม เนื้อหา มี 4 กลุ่มมวลประสบการณ์ ได้แก่ การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์ การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ และ การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตารางกิจกรรมประจำวัน กำหนดไว้ คล้ายหลักสูตรอื่น กิจกรรมการเรียนการสอน ใช้กิจกรรม ประจำวันและกิจกรรมหลัก สื่อการเรียนการสอน ไม่ปรากฏ รายละเอียดในเอกสาร การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏ รายละเอียดในเอกสาร การวัดและประเมินผล ใช้การสังเกต สนทนา ตรวจสอบงาน ใช้ข้อทดสอบปาก เปล่า ใช้ข้อทดสอบ	-พื้นฐานทางสังคมและ จิตวิทยา การศึกษา -พื้นฐานทางการเมือง การปกครอง(นโยบาย) เศรษฐกิจและสังคม -พื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา เศรษฐกิจและ สังคม -พื้นฐานทางการศึกษา แบบดั้งเดิม(เน้นเนื้อหา การเรียนเป็นรายวิชา) -พื้นฐานทางสังคม จิตวิทยาและการศึกษา -พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา -พื้นฐานทางการศึกษา และจิตวิทยา	-พัฒนาขึ้นจาก หลักสูตรของ สำนักงานคณะ กรรมการการ ประถมศึกษาแห่ง ชาติเป็นหลัก พร้อมทั้งศึกษา ตัวอย่างหลักสูตร ของหน่วยงาน อื่นๆประกอบ -หลักสูตรเน้น ด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นอัน มากโดยใช้ แนวทาง "ธรรมาธิปไตย" -ชื่อกิจกรรมมี ความแตกต่าง จากหลักสูตรอื่น บ้าง เช่น กิจกรรมยามเช้า กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมพัฒนาสิ่ง แวดล้อม

ตารางที่ 7 แสดงผลการสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538 (ต่อ)

หลักสูตร	องค์ประกอบของหลักสูตร	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	หมายเหตุ
หลักสูตรก่อน ประถมศึกษา ของ กรมวิชาการ	<p>ปรัชญา การเตรียมความพร้อมตาม พัฒนาการ</p> <p>เป้าหมาย พัฒนาเด็กวัย 0-6 ปี</p> <p>วัตถุประสงค์ ให้เด็กวัย 0-6 ปีได้รับการ พัฒนาความพร้อมในทุกด้าน</p> <p>เนื้อหา สำหรับเด็กวัย 0-3 ปี ให้ได้รับ การฝึกฝนตามวัย ส่วนเด็ก 3-6 ปี เนื้อหาครอบคลุม 7 เรื่องใหญ่ คือ ตัวเรา ครอบครัว โรงเรียนของเรา บุคคลต่างๆ วันสำคัญ ธรรมชาติรอบตัวเรา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม</p> <p>ตารางกิจกรรมประจำวัน ไม่ปรากฏ รายละเอียดในเอกสาร</p> <p>กิจกรรมการเรียนการสอน บูรณาการ หน่วยการสอน(เรื่อง)ผ่านการจัดกิจกรรม หลัก 6 กิจกรรม</p> <p>สื่อการเรียนการสอน ไม่ปรากฏ รายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การจัดสภาพแวดล้อม ไม่ปรากฏ รายละเอียดในเอกสาร</p> <p>การวัดและประเมินผล ประเมิน พัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ด้วยการสังเกต พฤติกรรม ตูผลงาน การสนทนา ชักถาม</p>	<p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา การศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางการเมืองการ ปกครอง สังคมและ เศรษฐกิจ</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p> <p>-พื้นฐานทางจิตวิทยา และการศึกษา</p>	เป็นหลักสูตรที่ พัฒนาขึ้นเป็น แนวเพียงกว้างๆ เท่านั้น

แผนภูมิที่ 1 แสดงพัฒนาการหลักสูตรอนุบาลของไทยระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538

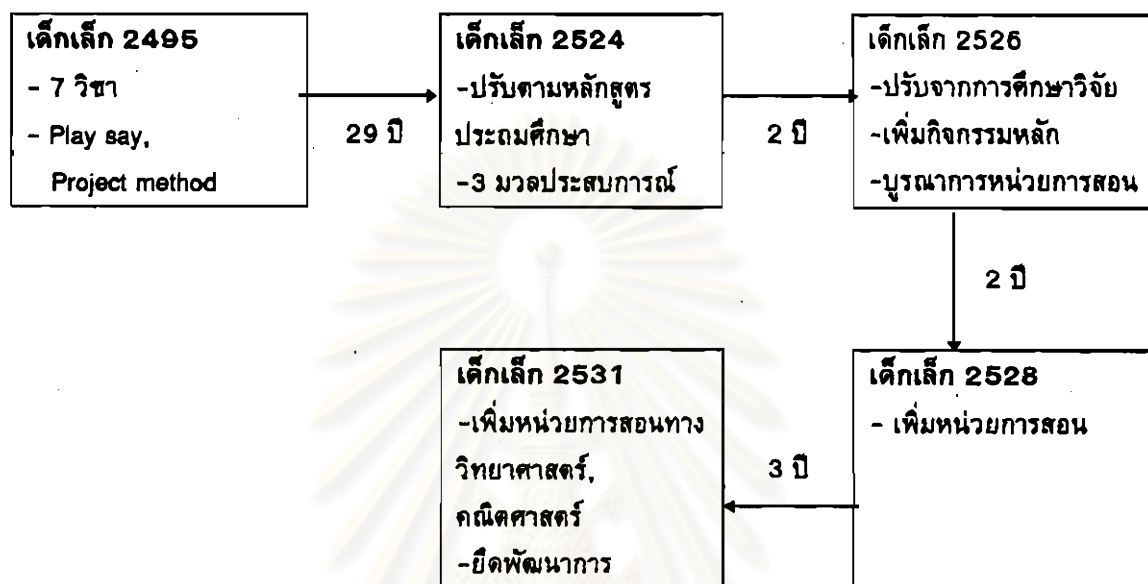

ทดลองใช้แผนฯสามเสนฯ

ที่พัฒนาจากแนวของอิสราเอล

ปี 2527

แผนภูมิที่ 2 แสดงพัฒนาการของหลักสูตรเด็กเล็กของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2411 - 2538

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรของไทยนั้น เริ่มโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรมไทยเป็นอันดับแรก เห็นได้จากหลักสูตรที่ไม่ปรากฏรูปร่างชัดเจนนักอย่างหลักสูตรของโรงเรียนเด็ก ซึ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อการดำรงชีวิตเป็นสำคัญ และเน้นความรู้ด้านการอ่านเขียนเป็นอันดับรอง ในขณะที่หลักสูตรโรงเรียนราชกุมาร ราชกุมารีเน้นความรู้ด้านการอ่านเขียนเรียนเลขเป็นหลัก เพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์ที่เข้ารับการศึกษานั้นมีพื้นฐานความรู้พอที่จะศึกษานั้น มีความรู้พอที่จะศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับหลักสูตร มุศศึกษาในโรงเรียนพลเรือนทั่วไป ที่มุ่งเน้นการศึกษาไตรภาค เพื่อผลิตคนเข้ารับราชการในหน่วยงานต่าง ๆ อันเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของบ้านเมืองเป็นสำคัญ

ภายหลังเมื่อมีการจัดตั้งอนุบาลของรัฐขึ้นเป็นตัวอย่างด้านการศึกษาก่อนทั่วไประยะหนึ่ง การนำปัจจัยด้านการศึกษาและจิตวิทยาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรอนุบาลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแนวทางการจัดอนุบาลศึกษาที่ถูกต้องตามหลักสากลและเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องสำหรับผู้เกี่ยวข้องทั่วไป ครั้นเมื่อรัฐบาลมีแนวนโยบายทางการศึกษาปฐมวัยที่ชัดเจนขึ้น ดังปรากฏในแผนการศึกษาชาติฉบับต่าง ๆ ก็ยังระดมปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาช่วยอย่างมากมายและสมบูรณ์ขึ้น โดยเฉพาะด้านทรัพยากรบุคคล ตลอดจนนักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการต่าง ๆ โดยรัฐสนับสนุนด้านงบประมาณ (เศรษฐกิจ) เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับยุคสมัย อันส่งผลให้มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้งนั้น พบว่า เน้นการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมทันกาลตามยุคสมัยเป็นสำคัญ เช่น การปรับหลักสูตรอนุบาล พ.ศ. 2503 เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลในพ.ศ. 2518 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจาก พ.ศ. 2503 การปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลใน พ.ศ. 2522 เพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรประถมศึกษา ตลอดจนถึงการปรับปรุงในครั้งล่าสุด ใน พ.ศ. 2534 ก็ยังคงเน้นให้มีการทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงในโลกที่เปลี่ยนไป เป็นต้น หรือในส่วนของหลักสูตรเด็กเล็กนั้น ก็เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การปรับปรุงหลักสูตรใน พ.ศ. 2524 นั้นมีบริบททางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก และมีประเด็นนี้เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตลอด จนถึงการปรับปรุงในครั้งสุดท้าย พ.ศ. 2531 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการในปัจจุบันเป็นสำคัญ จึงมีการนำปัจจัยพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมมาเป็นหลักทุกครั้ง และเมื่อความเจริญทางวิทยาศาสตร์และสังคมมีมากขึ้น จึงได้มีการนำปัจจัยพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้ามาเป็นปัจจัยในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากนี้แล้ว เห็นได้ว่าปัจจัยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์มักเป็นปัจจัยแฝงที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทยมาทุกยุคทุกสมัย ได้แก่ แนวคิดที่มุ่งฝึกให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ซึ่งมักปรากฏว่ามีการวางวัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาติดมาด้วย การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับต่างๆ ทุกครั้งจะถูกแปรความไปในแง่มุมให้เด็กอ่านออกเขียนได้เป็นสำคัญ จนถึงปัจจุบันพบว่า ได้มีการนำปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษา จิตวิทยา สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดหรือปรับปรุงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไทยมากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ภาพรวมของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2411 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. จากการจัดการศึกษาในโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอ ๔ นั้น พบว่า การดำเนินกิจการในโรงเรียนเด็ก ทั้งด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอก บุคลากร การให้บริการและระเบียบวินัย ตลอดจนการจัดการศึกษานั้นประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจมาก ดังจะเห็นได้จากการที่เด็กซึ่งอยู่ในโรงเรียนเด็กแห่งนี้ เมื่อจบออกไปแล้วได้มีงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ดีหลายคน จึงน่าจะเป็นแนวคิดต่อมาว่า การให้โอกาสโดยจัดการศึกษาที่ดีในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ น่าจะช่วยให้เด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีเป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างคุณประโยชน์และช่วยพัฒนาสังคม ประเทศชาติ ได้อีกส่วนหนึ่ง

จากความสำเร็จในการก่อตั้งโรงเรียนเด็กแห่งนี้เนื่องจากพระมหากรุณาธิคุณของพระอัครชายาเธอ ๔ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ในรัชกาลที่ 5 ทรงให้ความสนพระทัยเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดประกอบกับทรงมีพระบุญญาธิการสูงได้ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนเด็ก ล้วนเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ตลอดระยะเวลาที่พระองค์เป็นผู้อุปถัมภ์ แต่เมื่อเวลาเนิ่นนานไปกลับพบว่า กิจการของโรงเรียนเด็กต้องล้มเลิกไปในที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการสานต่อของชนรุ่นหลัง นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ไม่เช่นนั้นแล้ว งานด้านการสงเคราะห์ และงานด้านสถานรับเลี้ยงเด็กของไทยในยุคต่อมาอาจมีความสำคัญในระดับชาติและเป็นภาระกิจหลักของผู้มีอำนาจที่จะพัฒนาส่งเสริมจนทำให้การศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่

2. ผลการวิจัยได้เน้นให้เห็นความสำคัญของระบบการจัดการศึกษา และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยว่า หากมีระบบการลงทุนที่ดี จัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีกระบวนการบริหารจัดการควบคุมอย่างดี ก็สามารถที่จะประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีโดยไม่มีข้อจำกัดว่าจะจัดสำหรับเด็กกลุ่มใด ดังที่ปรากฏให้เห็นในโรงเรียนเด็ก, โรงเรียนราชกุมารราชกุมารี หรือ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ เป็นต้น ดังนั้นงบประมาณและการลงทุนจึงน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาในระดับนี้อย่างยิ่ง

3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทย โดยยึดในรูปแบบอนุบาลทั้งในส่วนของ เอกชน และรัฐบาล (พ.ศ.2483) เริ่มต้นมาอย่างดีโดยยึดปรัชญาการศึกษาแบบเรียนปณเตน ตามแนวของนักการศึกษาที่สำคัญทั้งเฟรเดอริคและมอนเตสซอรี โดยนักการศึกษาไทย หลายท่านให้การสนับสนุนอย่างดี ซึ่งได้แก่ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี, หลวงไพศาลศิลป- ศาสตร์, ครูอรุณ, หม่อมโคลด, หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย, หม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา เทวกุล ที่ ระบุดังกล่าวมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมตามแนวทางที่ถูกต้องมาเป็นระยะที่ยาวนาน แต่ จากการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนยังคงเป็นแบบไตรภาค คือ สอนอ่าน เขียน และเลข มานานแล้ว และเมื่อถึงปัจจุบันก็ดูเหมือนยังสอนเข้มข้นขึ้น ประเด็นนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การเปลี่ยนทัศนคติหรือแนวคิดเดิมที่ฝังรากลึกมาเป็นเวลายาวนานนั้นเป็นเรื่องยากแนวคิดใน การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แบบเรียนปณเตนนั้นจึงไม่อาจ “เอาชนะ” แนวคิดใน การเรียนอ่าน-เขียนได้ เราจึงน่าจะได้อธิบายว่า การนำสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เข้ามาใช้นั้น จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ดังปรากฏว่าหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยตามรูปแบบการเตรียมความพร้อมนั้นยังไม่ได้ผล เพราะคนที่เกี่ยวข้องไม่ยอมรับและ ไม่ปฏิบัติตาม เราจึงไม่อาจแก้ปัญหาการเตรียมเด็กก่อนประถมศึกษาแบบเน้นเรียนอ่าน-เขียน ได้จนถึงทุกวันนี้

4. การพัฒนาหลักสูตรในอดีต พบว่า ในทางปฏิบัติแล้วได้มีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพของเด็กแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ การศึกษาปฐมวัยในอดีต (รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6) ซึ่ง ยังเน้นหลักสูตร “ไตรภาค” คือ อ่าน เขียน เรียนเลข อยู่กันเมื่อนำไปใช้ในโรงเรียนเด็กซึ่งเป็น กลุ่มเด็กด้อยโอกาส หลักสูตรที่ใช้ก็ได้เพิ่มวิชาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้กับเด็กด้วย เมื่อนำไป ใช้ในโรงเรียนราชกุมารราชกุมารี ก็ได้เพิ่มด้านการจัดกิจกรรมการเล่นเข้าไปด้วย และเมื่อเป็น หลักสูตรมูลศึกษาสำหรับสามัญชนได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับจรรยา มารยาท ตลอดจนปฏิบัติตัว เยี่ยงสุภาพชนเข้าไปด้วยจะเห็นว่า ภายใต้ปรัชญาการเรียนแบบไตรภาคนั้น ได้รับการปรับปรุง ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของผู้รับบริการเป็นอย่างดี ประเด็นนี้จึงให้ข้อคิดว่า หลักสูตร การศึกษาปฐมวัยไม่ว่าในหน่วยงานใด หากยึดมั่นในปรัชญา เตรียมความพร้อม เช่นเดียวกัน ย่อมไม่เกิดการไขว่เขวในการปฏิบัติ เพราะไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อเด็ก กลุ่มใดก็ตาม เด็กทุกคนย่อมได้รับการพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

5. การพัฒนาหลักสูตรของหน่วยงานอื่น ๆ มักยึดแนวหลักสูตรของสำนักงาน- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหลัก ดังนั้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจึงมีลักษณะ ที่คล้ายคลึงกัน คือ ยึดปรัชญาการเตรียมความพร้อมเป็นสำคัญ และความเข้าใจคำว่า “เตรียมความพร้อม” ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานเอกชน จะเน้น ความพร้อมในแง่เนื้อหาและทักษะ อ่าน-เขียนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตร ครั้งล่าสุดในปี 2534 ก็ยิ่งระบุในแนวเหตุผลอย่างชัดเจนว่าต้องการเพิ่มทักษะอ่าน-เขียนให้ มากขึ้น

6. การปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลในอดีต ซึ่งมุ่งปรับให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ดังปรากฏในการปรับหลักสูตรอนุบาล พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2522 มีลักษณะการปรับซึ่งอาศัยรูปแบบและแนวทางของระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลัก จึงก่อให้เกิดหลักสูตรอนุบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหลักสูตรประถมศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของเนื้อหาวิชา แทนจะเรียกว่า เป็นหลักสูตรประถมย่อส่วนแต่ยทีเดียว ซึ่งแนวคิดนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาการตีความของคำว่า “ความพร้อม” ไปในเชิงการจดจำเนื้อหาวิชาการและทักษะอ่าน-เขียน เป็นสำคัญ การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 1 และอนุบาลจึงควรเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งที่นักวิชาการหรือนักพัฒนาหลักสูตรทั้งหลาย ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

7. กระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรอนุบาลมีความยุ่งยากและซับซ้อนพอสมควร เนื่องจากมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวถึงค่อนข้างกว้าง การพัฒนาหลักสูตรแต่ละครั้งจึงต้องอาศัยกำลังปัญญา กำลังคน กำลังงบประมาณและเวลาเป็นอย่างมาก และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้ว มักประสบปัญหาด้านการนำไปใช้ กล่าวคือ ครูซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรยังขาดความรู้ ความสามารถและปฏิบัติการสอนตามแบบอย่างเดิม ๆ ซึ่งถือปฏิบัติกันมานาน ก่อให้เกิดความสูญเปล่า ในการพัฒนาไปอย่างน่าเสียดาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกรณีศึกษาและติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างใกล้ชิด โดยมุ่งการใช้เป็น มากกว่าจะมุ่งให้สอนเก่งเพียงอย่างเดียว

8. ปัจจุบันพบว่าปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทยอย่างมาก เนื่องจากปัจจัยทางด้านนี้ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญ ในฐานะสื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้โดยสะดวก ทำให้เกิดกระแส “โลกาภิวัตน์” ขึ้น เด็ก ๆ และคนทุกวัยได้มีโอกาสติดต่อกับโลกภายนอกโดยไร้พรมแดน ส่งผลให้ภาษาสื่อกลางหรือภาษาอังกฤษกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเรียน ต้องรู้ จึงปรากฏว่า ในสถานศึกษาเอกชนหลายแห่ง ได้มีการสอนคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษให้เด็กอย่างกว้างขวาง ทำทลายกระแสที่หวาดเกรงความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมไทย จนนักพัฒนาหลักสูตรต้องหันกลับมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไทยให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับกระแสที่เปลี่ยนไปนี้ เพราะพลังแห่งข่าวสารและเทคโนโลยี จะเป็นตัวการสร้างความสำเร็จทางวัตถุ ขณะเดียวกันนั้นความสำเร็จทางด้านวัตถุจำเป็นจะต้องควบคู่ไปกับความเจริญของจิตใจด้วย สังคมไทยจึงจะอยู่รอดปลอดภัยและสิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาปฐมวัยด้วย

9. ในอดีตนั้นวัดเป็นศูนย์กลางของการให้การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาปฐมวัยได้อาศัยแนวทางการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาโดยพระสงฆ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อช่วยปลูกฝังให้เด็กเป็นผู้กอรปด้วยความรู้และความดีเป็นสำคัญ สภากษัตริย์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของไทยในแง่มุมต่างๆ ให้มากขึ้น
2. เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยกับการศึกษาในระดับประถมศึกษายังขาดความสอดคล้องสัมพันธ์กัน จึงควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันมากขึ้น
3. ในการพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้ใหม่แต่ละครั้ง จำเป็นต้องอาศัยการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้ใช้เป็นจริง ๆ
4. ในการใช้หลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ ควรมีการจัดตั้งกรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงให้เหมาะกับสภาพของท้องถิ่นให้ได้มากขึ้น
5. ปัจจุบันการศึกษาปฐมวัยของไทยได้เน้นไปในกลุ่มของอนุบาลเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่การจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับต่ำกว่าอนุบาล ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรนัก ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่มีคุณภาพสำหรับเด็กต่อไป
6. จากการศึกษาวิจัยได้พบว่า แม้จะมีความพยายามจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างกว้างขวางในหน่วยงานต่างๆ แต่กลับปรากฏว่า ความนิยมของผู้ปกครองยังคงเน้นไปที่การศึกษาในรูปแบบโรงเรียน ทั้งที่มีการศึกษาในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กประเภทต่างๆ ที่จัดขึ้นในท้องถิ่นของตน จึงควรมีการทบทวนและปรับปรุงคุณภาพของศูนย์เหล่านี้ให้มีความใกล้เคียงกับการศึกษาในโรงเรียนให้มากขึ้น
7. ควรจัดการศึกษาปฐมวัยให้เป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็ก 3-6 ขวบ โดยใช้หลักสูตรแบบเตรียมความพร้อมตามแนวที่ถูกต้อง
8. การจัดการศึกษาปฐมวัยในทุกหน่วยงาน ควรเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรทางศาสนาเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ ให้มากขึ้น